

VĀMANA PURĀṆA

HINT MITOLOJISI

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0280
Klasik: 020

VĀMANA PURĀNA
HİNT MİTOLOJİSİ
ANONİM

Türkçesi
Yalçın Kayalı

Yayın Danışmanı
Ekrem Demirli

Kitap Editörü
Ömer Uzunağaç

Sayfa Uygulama
Büşra Arbay

Kapak Görseli
Faruk Özcan

VakıfBank Kùltür Yayınları
İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdeniz Caddesi
No: 7/A1 – Kat 13
Ümraniye 34768 İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A. Ş.,
2024

ISBN 978-625-6647-08-4

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltepe Mahallesi Mareşal Fevzi
Çakmak Caddesi B Blok No: 29/1/1
Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Şubat 2024

VĀMANA PURĀNA

HİNT MİTOLOJİSİ

TÜRKÇESİ
YALÇIN KAYALI

YALÇIN KAYALI

1985 yılında İstanbul'da doğan Yalçın Kayalı sırasıyla Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı, Lisans; Hindoloji, Yüksek Lisans ve Hindoloji Doktora Programlarını tamamlayarak 2017 yılında "edebiyat doktoru" unvanını aldı. 2013-2017 yılları arasında Arş. Gör. olarak görev yaptığı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Hindoloji anabilim dalından, 2016 yılında Doktora Sırası Misafir Araştırmacı olarak davet edildiği Hindistan'daki Haydarabad Üniversitesi, Hindi Dili ve Edebiyatı Bölümünde bir süre eğitim almak için görevlendirildi. 2017 yılı itibarıyla Arş. Gör. Dr. olarak görev yaptığı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Aralık 2018 yılında Dr. Öğr. Üyeliğine yükseltildi. 2019 yılında da yine Haydarabad Üniversitesi, Hindi Dili ve Edebiyatı Bölümüne, Doktora Sonrası Misafir Araştırmacı olarak saha araştırması yapmak üzere davet edildi. Ağustos 2019'da Doçentlik unvanı alan Kayalı, halen Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Hindoloji Anabilim dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır Ayrıca DTCF'deki görevine ek olarak; Kasım 2020 itibarıyla da Ankara Üniversitesi, Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezinde Müdür Yardımcısı olarak görevlendirilmiş olup akademik çalışmalarına burada devam etmektedir. Kayalı'nın Hindistan Tarihi ve Edebiyatı konulu kitap, makale ve uluslararası sempozyumlarda sunulmuş tebliğleri bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Sanskrit Dili ve Devanāgarī Alfabeti Hakkında	11
Çevirmenin Önsözü: <i>Vāmana Purāṇa</i> Üzerine	13

VĀMANA PURĀṆA

1. Hara'nın Maceraları: Satī'nin Hara'dan (Şiva) Kendisi İçin Bir Ev İnşa Etmesini İstemesi; Yağmur Mevsimi Betimlemesi; Hara'nın Cīmūta-Ketu Olarak Nitelendirilen Unvanlarının Kökeni	25
2. Hara'nın Maceraları: Sonbahar Mevsiminin Tasviri; Dakṣa-Yacñā'nın Başlangıcı; Bir Kapālin'in Oluşması, Şiva-Rudra'nın Nasıl Kapālin Haline Geldiğinin Anlatımı	26
3. Hara'nın Maceraları: Şiva'nın Kapālin Olması Hikâyesinin Devamı	28
4. Hara'nın Maceraları: Satī'nin Ölümü, Dakṣa'nın Kurbanının Hara Tarafından Öldürülmesi	30
5. Hara'nın Maceraları: Dakṣa-Yacñā'nın Yok Edilişi, Şiva'nın Kāla Formunun Betimlemesi ve Rishiler	32
6. Badarikā-Āşrama; Kāma'nın Ananga (Bedensiz) Formuna Dönüşümünün Anlatımı	34
7. Urvaşī'nin Nārāyaṇa Tarafından Yaratılması; Prahlāda ve Nara-Nārāyaṇa'nın Badarikā-Āşrama'daki Savaşları	36
8. Prahlāda'nın Nārāyaṇa ile Savaşının Devamı	38

9. Asura Andhaka'nın Tanrılarla Mücadelesi; Tanrıların ve Dāvanaların Nakledilişi	41
10. Andhaka'nın Tanrılarla Savaşının Devamı	45
11. Rākshasa Sukeşin'in Hikâyesi, Rishiler Tarafından Sukeşin'e Dharmanın Öğretimi; Bhuvana-Koşa, Dvīpalar ve Okyanuslar, Yirmi Bir Cehennem	47
12. Cehenneme Götüren Olaylar; Nankörlüğün Eleştirisi.	50
13. Cambu-Dvīpa'nın Dokuz Varshası; Bhārata-Varsha ve Dokuz Dvīpa; Bhārata'daki Dağlar ve Nehirler, Bhārata'daki Yerli Halkların Yaşam Alanları	52
14. Brahmaçārin ve Grihastha'nın Görevleri; Sadācāra	54
15. Arınma (Temizlenme) İle İlgili Konular; Kimlerin Yiyeyeceğinin Yenmemesi Gerektiği İle İlgili Şauca'nın Tanımı. Varṇa ve Āşramaların Görevleri	57
16. Sukeşin'in Şehrinin Tasviri; Sukeşin'in Şehrinin Düşüşü ve Onun Evrende Tekrar Yer Bulması	60
17. Tanrılar ve Diğerlerinin Uyuma Dönemleri; Aşūnya-Şayana-Dvitiyā Olarak İsimlendirilen Vrata; Krishṇāshṭamī-Vrata ve Rudra'ya İbadet Etmenin Kuralları	63
18. Ağaçların Tanrılarının Uzuvlarından Türemesi; Akhaṇḍa-Vrata ve Keşava'ya İbadet Etmek; Vaishṇava-Pañcana-Stotra; Asura Mahiṣa'nın Doğumu ve Taç Giydirilmesi Töreni	65

19. Kātyāyanī'nin Ortaya Çıkışı, Tanrılar Tarafından Kātyāyanī'ye Sunulan Methiye; Ermiş Agastha Tarafından Vindhya Dağının Düşürülüşü	67
20. Mahiṣa'nın Tanrıça ile Savaş Hazırlıkları	69
21. Mahiṣa ve Tanrıça Arasındaki Savaş; Mahiṣa'nın Öldürülmesi	71
22. Samvaraṇa ve Tapatī Efsaneleri	73
23. Kurukshetra ve Prithūdaka Tīrthanın Oluşturulma Efsanesi	75
24. Umā-Pārvatī'nin Menā'dan Doğumu; Umā'nın Şiva'nın Eşi Olabilmek İçin Ödediği Kefaret	77
25. Yedi Ermişin Çabalarıyla Umā ya da Pārvatī'nin Şiva ile Evliliğinin Gerçekleştirilmesi. Pārvatī ve Şiva'nın Evliliği; Brahma'nın Tohumlarından Bālakhilyaların Doğumu	84
26. Pārvatī'nin Açık Tenli Bir Formu Elde Edebilmek İçin Ödediği Kefaret; Tanrıça Kauṣikī'nin Doğumu; Agni'nin Şiva'nın Tohumlarını İçmesi; Gaṇeṣa'nın Doğumu	86
27. Şumbha-Niṣumbha'nın Efsanesi, Vindhya'da Tanrıça ile Savaş; Çanda ve Munda'nın Öldürülmesi. Tanrıçanın Uzuvarlarından Mārilerin Doğumu ve Asurlarla Savaşı; Rakta-Bīca, Niṣumbha ve Şumbha'nın Öldürülmesi; Tanrıların Tanrıçaya Övgüsü	88
28. Şankara'nın Kaybettiği Tecalarını Tekrar Elde Edebilmek İçin Gösterdiği Mücadele; Kedāra-Tīrtha'nın Oluşumu; Asura Mura Efsanesi; Dört Formlu Viṣṇu; Viṣṇu'nun Dört Formunun Betimlemesi; Mura'nın Viṣṇu Tarafından Öldürülmesi	91

29. Brahma-Saraların Yüceliği	94
30. Vāmana Efsanesi: Bali'ye Daityaların Kralı Olarak Taç Giydirilmesi	95
31. Vāmana Efsanesi: Devalar, Kaşyapa ile Brahmaloğa Giderler	96
32. Vāmana Efsanesi: Brahma, Tanrılara; Şveta-Dvīpaya Gitmelerini ve Orada Kurban Sunmalarını Tavsiye Eder	98
33. Kaşyapa'nın Nārāyaṇa'ya Övgüsü	99
34. Vāmana Efsanesi: Vishṇu'nun Nimet Bahşediciliği; Aditi'nin Gövde Gösterisi	100
35. Vāmana Efsanesi: Vishṇu Ona Bir Nimet Bahşeder. Vāmana, Aditi'nin Rahmindedir	101
36. Vāmana Efsanesi: Prahlāda'nın Vishṇu'ya Övgüsü	102
37. Vāmana Efsanesi: Vishṇu'nun Vāmana (Cüce) Olarak Bedenlenmesi; Vāmana, Bali'nin Yacñasına Gider	103
38. Vāmana Efsanesi: Vāmana Bali'den Kendi Üç Adımına Eşit Bir Kara Parçası İster; Bali de Bu İsteğini Yerine Getirir; Vāmana, Evrensel Formunu Gösterir ve Bali Pātāla'ya Gönderilir	105
39. Mārkaṇḍeya Övgüleri, Kutsal Sarasvatī Nehrinin Kurukshetra'da Yer Alması	107
40. Kurukshetra'ya Övgü, Kurukshetra'nın Kuralları	109

41. Ormanların, Nehirlerin ve Kurukshetra'nın Hikâyeleri	112
42. Kurukshetra Hikâyeleri	113
43. Kurukshetra Tirthalarının Hikâyeleri	116
44. Kurukshetra-Sapta-Sârasvatâtirtha'nın Hikâyesi	118
45. Ermiş Mañkaña Efsanesi	119
46. Brahma'nın Doğumu, Sâmnihatyasaraların Oluşumu, Bâla-Khilyaların Doğumu, Şivaliᅅga'nın Devadâru Ormanına Düşüşü	121
47. Tanrıların Şiva'ya Methiyesi; Şiva'nın Fil Formunu Bürünmesi ve Dâru-Vanadan Liᅅgayı Geri Alması	124
48. Sthâᅅu-Tirthamâhâtmya, Sthâᅅu-Vata ve Sthâᅅu-Liᅅga	126
49. Kral Vena Efsanesi; Prithu'nun Doğması ve Taç Giydirilme Töreni; Vena'nın Cāᅅᅅâla Olarak Tekrar Doğması; Vena'nın Şiva'ya Sunulan Methiyesi	128
50. Sthâᅅu-Tirtha Mâhâtmya'da Vena'nın Cenneti Elde Etmesi	131
51. Skanda'nın Doğumu	132
52. Şiva'nın Kutsal Çarkı Vishᅅu'ya Vermesi	137
53. Gacendra Efsanesi ve Grâha; Gacendra-Mokᅅa-Stotra	141
54. Andhaka Efsanesi	148

Çevirmenin Açıklamaları	155
Hint Mitolojisinin Erken Çağları: Vedalar, Brahmanalar ve Upanishadlar Dönemi	157
Hindu Dönem: Epik ve Puranik Mitoloji ve Kültür Birikimi	171
Hindu Tanrısı Vishṇu'nun Vāmana (Cüce) Bedenlenmesinin Mitolojik Eserlerdeki Görünümü	191
Çevirmenin Kaynakçası	243

SANSKRİT DİLİ VE DEVANĀGARĪ ALFABESİ HAKKINDA

Sanskrit dilinin yazıldığı alfabe Devanāgarī adı verilmektedir. Devanāgarī kelimesi Sanskrit dilinde “Deva: Tanrı ve Nāgarī: Şehir” kelimelerinin birlikte kullanılmasıyla meydana getirilmiştir. Bu alfabenin ve Hindistan’da kullanılan diğer alfabelerin hemen hepsinin kökeni Brahmī yazı karakterlerine dayandırılmaktadır. Devanāgarī’nin ise Gupta dönemi yazı biçiminden türetildiğine dair hâkim bir görüş yaygındır. Klasik Sanskrit dilinin yazımında kullanılan Devanāgarī alfabesinde 49 ses bulunmaktadır. Bunların dokuzu sesli, dördü çift sesli, yirmi beşi sessiz, dördü yarı sesli, üçü fişilti sesi, biri de nefes sesidir; ayrıca anusvāra, anunāsika ve visarga adı verilen birtakım özel sesler de yer almaktadır.

Sanskrit sözcüklerin Latin karakteriyle yazımında, harflerin üzerine ya da altına bazı işaretler koyulmaktadır. Bu kullanımlar, ilgili harfin sesbirimsel karşılığı ile ilgili oldukça önemli bilgiler vermesi açısından büyük bir önem taşır. Söz konusu çalışmamızda da Sanskrit sözcüklerin orijinal yazımı ile ilgili olarak aşağıda vermiş olduğumuz transliterasyon tablosuna sadık kalınarak, Sanskrit dili yazım kurallarına azami ölçüde dikkat edilmeye çalışılmıştır.

SANSKRİT DİLİ ALFABESİ

Ünlüler		Ünsüzler											
		Gırtlak Sesleri	Damak Sesleri	Kafa Sesleri	Diş Sesleri	Dudak Sesleri	Yarım Sesler	Fıçılı Sesleri	Nefes Sesi				
Basit Ünlüler	Çift Ünlüler												
अ (a)	ए (e)	क (ka)	च (ça)	ट (ta)	त (ta)	प (pa)	य (ya)	श (şa)	ह (ha)				
आ (ā)	ऐ (ai)	ख (kha)	छ (çha)	ठ (tha)	थ (tha)	फ (pha)	र (ra)	ष (sha)					
इ (i)	औ (o)	ग (ga)	ज (ca)	ड (da)	ड (da)	ब (ba)	ल (la)	स (sa)					
ई (ī)	औ (au)	घ (gha)	झ (cha)	ढ (dha)	ध (dha)	भ (bha)	व (va)						
उ (u)		ङ (ña)	ञ (ña)	ण (ña)	न (na)	म (ma)							
ऊ (ū)													
ऋ (ṛ)													
ॠ (ṝ)													
ऌ (l̄)													
ॡ (ḷ)													

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ:

VĀMANA PURĀᅇA ÜZERİNE

Hindistan'ın önemli kültür kaynakları arasında yer alan Purāᅇalar, Vishᅇu ve Şiva inançlarını yayan Hint edebiyatının mühim eserleri arasında yer almaktadır. Purāᅇalar işledikleri konular ve mitsel öğelerin yoğunluğu açısından oldukça zengindir. Bu metinler önce sözlü olarak aktarılıp sonradan yazıya geçirilmesi açısından da sözlü geleneğin devamı olarak görülebilir. Yazılış tarihleri açısından kesin bilgilere sahip olmadığımız Purāᅇalar, zengin edebi içerikleriyle çok değerli eserlerdir. Bu koleksiyon, Hint sosyolojisi, kültürel yapısı, edebiyatı ve teolojisi açısından incelenmesi gereken eserler arasında yer alır. Bu eserler binlerce şlokanın yer aldığı hacimli kitaplardan meydana gelir. Bu zengin edebiyatın sadece küçük bir bölümünü oluşturan *Vāmana Purāᅇa* ise sahip olduğu yoğun kültürel içeriğiyle son derece dikkat çekicidir.

Purāᅇalar için kesin bir sıralama yapamamamıza karşın Pādma Purāᅇaya göre *Vāmana Purāᅇa*, büyük Purāᅇalar listesinde on dördüncü sırada yer almaktadır ve erken çağlarda oluşan Purāᅇa edebiyatının önemli bir parçasıdır. Yazılış tarihi yaklaşık olarak MS 450-900 tarihleri arasındadır. Bu Purāᅇa adını Vishᅇu'nun ilk insan avatari olan Vāmana'dan alır. Vāmana avatarının yer aldığı çok sayıda efsane, Purāᅇaya da ismini vermesine neden olmuştur. Eser, tanrı Vishᅇu ve Şiva'ya ibadet, Devī-Māhātmya, savaş tanrısı Skanda'nın yaratılışı, Devalar

(Tanrılar) ve Asurlar (İfritler) arasındaki savaşlar ve çok sayıda Kurukshetra hikâyesini konu edinmektedir.

Vāmana Purāṇa, dar bir dinsel görüş içermez. Sadece Vishṇuit ya da Şivait değildir. Çok çeşitli görüşe ait dinsel konuları bünyesinde barındırır ve ayrıntılarıyla betimler. Orijinal metninin yaklaşık 40.000 beyit olduğu tahmin edilen *Vāmana Purāṇa*'nın şu anda ulaşabildiğimiz nüshaları sadece 10.000 şlokalık kısmı içermektedir. Ancak Hindistan Tarihi'nin altın çağı olarak kabul edilen dönemdeki dinsel hareketlilik ve konuları hakkında oldukça detaylı bilgi vermesi açısından önemini asla kaybetmemiştir. Matsya, Nārada ve Skanda Purāṇa'da *Vāmana Purāṇa*'nın el yazması nüshasının bir Brahman'a hediye olarak verildiğinden bahsedilmektedir.

Klasik Hint-Sanskrit edebiyatını belirli bir sınır içerisinde sunmaya çalışmak neredeyse olanaksızdır. Sanskrit diline dayanan bu edebiyatın uçsuz bucaksız derinliğinde insanoğlu, kendi tarihinin bütün deneyimlerini, tatlarını ve renklerini bulabilir. Bu denli büyük ve zengin olan Hint-Sanskrit Edebiyatı “Vedik ve Epik” dönem olmak üzere ikiye ayrılır. Bu kitaptaki çeviri metin yani *Vāmana Purāṇa* ise epik dönem edebiyatı içinde yer almaktadır. Ancak böyle bir çalışma yapılırken kronolojik olarak daha erken zamanları işaret eden ve Epik dönemin de köklerini oluşturan Vedik dönem edebiyatını da göz ardı etmemek gerekir. Zira iki dönem arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, değişen ya da yenilenen Hint kültürünün yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu farklılaşmanın tipik bir örneği Vedik dönem tanrılarından İndra'nın Epik dönemde ikinci planda kalması yani eski önemini kaybetmesidir. Bu konuyla ilgili saptadığımız diğer bir durum da İndra'nın bazı efsanelerde tanrı Şiva'ya kafa kutacak kadar yüceltilirken tanrı Vishṇu'nun önüne geçebilecek kadar ön plana çıkartılmaması-

dır. Söz konusu durum bu eserdeki Vishṇuit etkinin baskınlığı-
nın bir sonucudur. Diğer bir örnek ise Vedik dönemde çok ön-
planda olmayan Vishṇu'nun; Epik mitolojide en önemli üç tan-
rı arasında yer almasıdır. Zaten Hint mitoslarının tek ve temel
bir biçimleri yoktur. Her biri dönemler içinde farklı farklı yo-
rumlanmış ve başka anlatılarda yeniden oluşturulmuştur. Ka-
naatimce bu durum aslında Hint toplumunda meydana gelen
inanç ve düşünce deviniminin bir göstergesidir.

Yukarıda belirttiğimiz örneklerden de anlaşılabilceği gibi
Klasik Sanskrit Edebiyatı eserlerinde mitolojik öğeler önemli
bir yer tutar. Dönemsel olarak incelendiğinde ise Epik dönem
eserlerinin mitsel yoğunluğunun daha fazla olduğu söylenebilir.
Özellikle Purāṇalar, bu mitlerin efsaneleriyle daha da ilgi çekici
bir hal almaktadır. Bu eserler, Hint düşünce dünyasının ansiklo-
pedisi olarak nitelendirilmektedir.

Vishṇu Purāṇa'yı İngilizceye çeviren H. H. Wilson çalış-
masının önsözünde: *Vāmana Purāṇa*'daki mitsel karakterlerin
diğer Purāṇalara oranla daha ılımlı olduğunu ifade etmiş, Şiva ve
Vishṇu'nun hemen hemen eşit tutulduğundan ancak Brahma'nın
bir adım daha önde olduğunu ifade etmiştir. Padma Purāṇa,
Purāṇaların tamamını Hari'nin uzuvlarının bir parçası olarak ta-
nımlamaktadır. Bu sınıflandırmada *Vāmana Purāṇa*'yı Hari'nin
cildi olarak değerlendirmiştir. Cilt bütün bir vücudu kaplar ve
korur. Bu bağlamda Purāṇalar içerisinde *Vāmana Purāṇa*'nın
hepsinin kapsayıcısı ve koruyucusu olarak görüldüğü ileri sürü-
lebilir. Bu durum Klasik Sanskrit Edebiyatının temel taşlarından
biri olan Purāṇalar koleksiyonunu, dolayısıyla Hint kültür dün-
yasını anlayabilmek adına *Vāmana Purāṇa*'ya da özel bir önem
atfetmektedir.

M. Winternitz'e göre Purāṇalar üç grup halinde sınıflan-
dırılır. Vishṇuit Purāṇalar (Vishṇu, Nārada, Bhāgavata, Garuḍa,

Padma, Varāha) kurtuluşa götürecek gerçek “iyilik” (sāttvika) kalitesine sahiptir. Brahmacı Purāṇalar (Brahmaṇḍa, Brahma-vaivarta, Mārkaṇḍeya, Bhavishya, Vāmana, Brahma) ise sadece “tutku”(rācasa) niteliğine sahiptir ve ancak cenneti kazandırmaya yarar. Öte yandan Şivacı Purāṇalar olan (Matsya, Kūrma, Liṅga, Şiva, Skanda, Agni) eserler ise “karanlık” (tāmasa) ile dolu olarak gösterilir ve bunlar da insanı ancak cehenneme götürmeye yarar. Padma Purāṇa’ya göre; Sāttvika Purāṇalar kurtuluş ve iyilik konularına, Rācasa Purāṇalar, cenneti kavrama, Tāmasa Purāṇalar ise cehennem konularına yer verir. Bhavishya Purāṇa da ise: Rācasa Purāṇaların dinsel törenleri anlatırken, Tāmasa Purāṇaların dharma anlayışından bahsettiği ifade edilir. Matsya Purāṇa ise Sāttvika Purāṇaların genel olarak Hari’yi övdüğünü, Rācasa Purāṇaların Brahma’yı övdüğünü ve Tāmasa Purāṇaların ise Agni, Şiva’yı övdüğünü bildirmektedir. Bu bahislerden hareketle *Vāmana Purāṇa*’nın, Brahma’ya adanmış Purāṇalar içinde yer aldığı ifade edilmektedir. Ayrıca içeriği itibarıyla günahlardan arınma yolları, tanrıların affına ve lütuflarına sahip olabilmek için yapılması gereken ibadetler ve kutsal hac yerlerine ayrıntılı bir şekilde yer vermesi sebebiyle “rācasa” Purāṇalar sınıfında yer almaktadır.

Bu purāṇadaki tanrı Brahma ile ilgili bahisler ise oldukça ilgi çekicidir. Çoğu efsanede Brahma başlangıçta var olan ve her şeyin yaratıcısı olarak aktarılmıştır. Vishṇu’nun affediciliği ve lütufkârlığından ya da Şiva’nın yok ediciliğinden bahseden ve onları öven efsanelerde; tanrı Brahma hep ayrı bir yerde tutulmuş, ondan tanrıların atası olarak bahsedilmiştir. Tamamen tanrı Brahma’ya atfedilmiş efsanelere çok rastlanmasa da çoğu efsanede timūrtinin diğer iki üyesi Şiva ya da Vishṇu’ya övgü sunulurken Brahma’nın yüceliğinden de özellikle ve ayrıcalıkla söz edildiği anlaşılmaktadır.

Tanrıça Devī ve tanrı Sūrya ile ilgili bölümler ve onlara karşı yapılması gereken ibadet biçimleri bu Purāṇanın en beğenilen temalarını oluşturur. Ayrıca Asuralardan Prahlāda, Bali ve Sukeṣin'in ders verici efsaneleri ve dharmayı elde etmek için verdikleri çaba da oldukça dikkat çekicidir. Efsanelerde gerçek bir dindarın yapması gerekenler örneklendirilerek bütün detaylarıyla tasvir edilmiştir.

Eserin başlangıç şlokası Bhāgavata dinlerinin ortak ve karakteristik özelliklerini içeren Vishṇu'ya selam, saygı ve hürmet sözcükleriyle başlamaktadır. Sonraki şlokalarda ise Ermiş Pulastya¹ ve Nārada² arasındaki konuşmalar yer alır. Bu konuşmalarda da tanrı Vishṇu'yu övücü göndermelere yer verilir. Sonraki bölümlerde de Vishṇu inancına sahip olmanın erdemleri ve bu erdemleri elde etmek için ziyaret edilmesi gereken kutsal hac yerlerinden bahsedilmiştir. Vishṇu inancını destekleyen çok sayıda efsane içerdiği gibi Şivait unsurların daha üst tutulduğu efsanelerin sayısı da oldukça fazladır. Zira elimizdeki nüshalarında on yedi Vishṇucu efsane yer alırken on bir adet de Şivacı efsaneye rastlanılmaktadır.

Şivait efsanelerin büyük bir bölümünde de Şiva-liṅgalar ve onların inşa edilmiş öykülerine yer verilir. Ayrıca bu kutsal öğelerin erdemlerinden de uzun uzun bahsedilmiştir. Eserin ikinci

---

1. Vishṇu ve Şiva için de kullanılan Pracāpati adı, Brahmā tarafından yaratılmış ve insanlığın ilk ataları olan on aziz için de kullanılmıştır. Bu on aziz şunlardır: Mariçi, Atri, Aṅgiras, Pulastya, Pulaka, Kratu, Vasishṇha, Praçetas (veya Daksha), Bhrigu, Nārada.

2. Rigveda ilahilerinden bir kısmını yazdığı söylenen ermiş. Pracāpatilerden ve Yedi Ermiş'ten biridir. Rigveda'ya göre Kanva ailesindedir. Vishṇu Purāṇa'ya göre ise Kaşyapa ve Daksha'nın kızlarından birinin oğludur. Başka yorumlar da vardır. Gandharvaların, yani göksel müzisyenlerin başıdır ve vīṇā'yı (bir tür lavya) icat etmiştir. O, cehennem diyarlarına da gitmiş ve gördüklerinden memnun kalmıştır.

bölümünde Kurukshetra Tīrthalarının kuruluş öyküleri ve taşıdığı kutsallık Mahābhārata destanındaki anlatım ile paralellik göstermesi sebebiyle dikkat çekmektedir. Ancak bu efsanelerin sonradan eklenen bölümler olduğu da düşünülür. Çünkü bu hikâyeler eserin Bengali ve Güney Hindistan el yazması nüshalarında yer almaz. Epik dönem tanrıları Vishṇu ve Şiva'ya ait birçok önemli efsaneye yer verildiği gibi bazı efsanelerde Vedik dönem tanrılarına da oldukça fazla atıfta bulunulmuştur. Hatta bazı efsanelerde İndra, kısmen de olsa Şiva ve Vishṇu'nun önünde yer almıştır.

Çevirisini yaptığımız *Vāmana Purāṇa*, Hindu tanrı üçlemesini oluşturan tanrı Brahma, Vishṇu ve Şiva'yı anlatan ya da öven onlarca efsaneden oluşmaktadır. Ayrıca dinsel olgunluğa ulaşmak ya da söz konusu tanrıların merhametini kazanabilmek, lütüflarına sahip olabilmek için yapılması gerekenlerin anlatıldığı, anlaşılması güç bir eserdir. Dinsel kavramlar, hac yeri yani tīrthalar, cehennem betimlemeleri, krallar ya da hanedan üyelerinin hikâyeleri öğüt verici bir üslupla anlatılmıştır. Örneğin Prahlāda'nın kral olan babasının bütün eziyetlerine rağmen iyi bir Vishṇu tapınıcısı olarak tanrı Vishṇu'nun merhametini kazanması ya da tanrı düşmanı ifrit Mahishasūra'nın tanrıça Dūrga'nın ayak darbeleri ile öldürülmesi gibi. Eserde yer alan bu efsaneler eserin mitsel zenginliğinin birer kanıtı iken aynı zamanda hikâyelerde anlatılan konuların akılda kalıcılığını da arttırmaktadır. Bu durum aynı zamanda bir dinsel başvuru kaynağı olarak nitelendirilebilen Purāṇaların anlatımını ve aktarımını da kolaylaştırmaktadır.

Eserde öğüt verici bu efsanelerin yanı sıra naraka yani cehennem betimlemelerine de yer verilmiştir. Cehennem tasvirleri yapılırken hangi günahın nasıl cezalandırılacağı ya da kişiyi hangi cehenneme götürebileceği anlatılır. Örneğin; “Vedaları,

Brāhmanları ve tanrıları eleştiren günahkârlar, Puraṇaların öğretilmesine saygı duymayanlar, yaratıcısı ve koruyucusuna karşı hata yapanlar, tanrıya kurban verilmesini engelleyenler ve bu kurbanların tanrılara sunulurken süslenmesini istemeyenlerin tamamı cehenneme giderler.” ifadeleri yer almaktadır. Eserin ilerleyen bölümlerinde dharma yani erdemli tavır ya da iyi bir dindar olmak için yapılması gerekenler uzun uzun anlatılmıştır. Dindar biri olarak tanrıların merhametini kazanmanın kolay olduğundan ve yapılması gereken dini merasimlerden ve kurban törenlerinden bahsedilmiştir. Bu bahisler genelde örnek olabilecek efsaneler yoluyla aktarılmıştır.

Tanrı Vishṇu ve Şiva’ya ait övgülerin yer aldığı anlatılarda bazen Vishṇu, bazen de Şiva daha ön planda tutulmuştur. Ayrıca Padma Purāṇa’daki listelemede ve Winternitz’e göre Brahmacı Purāṇalar sınıfında yer alan bu Purāṇada, Epik dönem trīmurtisini oluşturan tanrılar eş değer tutulmuştur diyebiliriz. Esere ismini veren Vāmana avatarının tanrı Vishṇu’ya ait olması ve eserde doğrudan Brahma’yı yücelten bir efsaneye yer verilmemiş olması metni, Brahmacı bir Purāṇa olarak ilginç kılan diğer bir unsurdur. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki; her ne kadar Brahma’ya adanan ya da ondan bahseden açık bir efsane olmasa da Brahma ile ilgili olarak ilk yaratıcı, ata, ilk ve ebedi olan gibi sıfatlarla hemen hemen her efsanede adından övgü ile bahsedilmiştir.

Efsanelere bakıldığında Vishṇu’nun merhameti ve nimet verici özelliği üzerinde durulmuşken Tanrı Şiva’nın eşi Durganın dünyayı ve tanrıları ifritlerden koruması gibi konulara da yer verilmiştir. Ayrıca Şiva’nın güzel karısı Pavarti’nin Şiva’ya olan bağlılığı ve bu bağlılıkla ilgili olarak ödediği kefaretle ilgili çok sayıdaki anlatı, efsaneye yer verildiği dikkat çekmektedir. Hint kültüründe kadınların eşlerine olan bağlılığı ve sadakati ile ilgili tema, sıkça karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Rāmāyaṇa

destanının başkahramanı Rāma'nın karısı Sītā'nın kocasına olan bağlılığının anlatıldığı bölüm, eserde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum Hint kültür ve sosyolojisinin eserdeki yansımalarına güzel bir örnektir.

Şiva'ya ait Liṅga kültü ile ilgili efsaneler silsilesi de bu eserde hacmen hatırı sayılır bir yer tutmaktadır. Bu inanış ile ilgili, eserde şu anlatılar yer alır: “Liṅgaları ziyaret eden kişiler mutlaka huzura, sağlığa, arzuladıklarının en güzeline ve bolluğa sahip olurlar hatta yaşlanmazlar ve ilahi ölümsüzlüğü elde ederler.” Bu ve benzeri açıklamalardan yola çıkarak liṅga inancının bolluk ve bereketi sembolize ettiği sonucuna varılabilir. Bu kültürün kökeni ve tapınma yolları dikkat çektiği kadar; bu inancın dağların efendisi Şiva'ya atfedilmiş olması da ilginçtir. Epik dönemin en güçlü tanrılarında Vishṇu'nun nimet bağışlayıcı özelliği genelde daha ön plandayken aynı zamanda yok edici ve hırçın özelliği ile bilinen Şiva'nın “liṅga inancının” liderliğini üstlenmiş olduğu da açıkça görülmektedir.

Tarihi yüzlerce yıl öncesine giden bu eser, değindiği konular ve büyüleyici efsaneleriyle Hint halkının kültürel hareketliliği ve Hindu inancın geleneklerini ve öğretilerini yansıtması bakımından oldukça önemlidir. Bugün bile Hindistan'da tek ayağı üzerinde oturan Şivacı bir ermişi ya da liṅga süsleyerek dilek dileyen, dua eden bir Hindu'yu görmek son derece sıradan bir durumdur.

Bu çeviri çalışmasında *Vāmana Purāṇa*'nın; “The Vāmana Purāṇa, (Sanskrit Text, English Translation; Introduction, Sanskrit Text, English Translation Notes and Index of Verses); Edited by K. L. Joshi, O. N. Bimali Parimal Publications, Delhi” ile “Vāmana Purāṇa- Sanskrit Original with English translation; Trans. by S.M. Mukhopadhyaya, A. Bhattacharya, N.C. Nath, V.K. Kerma, Varanasi” nüshaları kullanılmıştır. Çeviri tam

metni öncesinde; *Çevirmenin Giriş: Vāmana Purāṇa Üzerine* adlı bölümde, okuyucuya metin hakkında bilgi verilerek ilgili çevirinin, kültür sahasındaki yeri üzerinde durulmuştur. *Vāmana Purāṇa*'nın çeviri metni sunulduktan sonra da ilgili kültüre, döneme ait terim ve kavramlar “Çevirmenin Açıklamaları” başlığı altında izah edilmiş ve * *Hint Mitolojisinin Erken Çağları: Vedalar, Brahmanalar ve Upanishadlar Dönemi*; ** *Hindu Dönem: Epik ve Puranik Mitoloji ve Kültür Birikimi* ve *** *Hindu Tanrısı Vishṇu'nun Vāmana (Cüce) Bedenlenmesinin Mitolojik Eserlerdeki Görünümü* adını taşıyan üç alt bölümde detaylandırılmıştır. Kanaatimce; böylesine köklü, karmaşık ve kültürümüze olan uzaklığı sebebiyle kavranılması güç bir konudan bahseden bu metnin, benim gibi Hindolog olan bir çevirmenin alan bilgisiyle yorumlanarak sunulmuş olması, çevirinin anlaşılabilirliğini artıracaktır. Hatalarımın ve muhtemel yanlışlarımın sonraki çalışmalara yol göstermesi ve ilham olmasını umut ettiğimi de özellikle belirtmek isterim. Bu vesileyle öncelikle; *Vāmana Purāṇa*'yı çevirmem hususunda vermiş olduğu destekten ötürü sayın hocam Prof. Dr. H. Derya Can'a içtenlikle şükranlarımı sunarım. Ayrıca çeviri sürecine destek veren Hindoloji doktorantları Yiğit Can Kırmacı ve Derya Keskin'e; çalışma ve çeviri sürecindeki sabır ve anlayışları için eşim Nurda'ya ve evlatlarım Cengiz Aytekin ve Deniz'ime de teşekkür ederim. Hint kültürüne ait bu kaynak metnin, dilimiz okuyucusuyla buluşacak olmasının heyecanıyla; bu çeviriyi okuyucusuyla buluşturan VakıfBank Kültür Yayınları ailesine de özellikle teşekkürlerimi sunmak isterim.

Yalçın Kayalı
Ankara, 2023